

ARAŞTIRMA YÖNTEM VE
TEKNİKLERİ
VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ

PROF. DR. DOĐAN NADI LEBLEBİCİ

KAPSAM

VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ

TEMEL (BİRİNCİL) VERİNİN TOPLANMASI

GÖZLEM YÖNTEMİ

MÜLAKAT YÖNTEMİ

ANKET YÖNTEMİ

ÇİZELGELEME YÖNTEMİYLE VERİ TOPLAMA

ANKET VE ÇİZELGELEME ARASINDAKİ FARKLAR

FARKLI VERİ TOPLAMA YÖNTEMLERİ

İKİNCİL VERİ TOPLAMA

UYGUN VERİ TOPLAMA YÖNTEMİNİN SEÇİMİ

ÖRNEK OLAY YÖNTEMİ

Veri toplama görevi, bir araştırma problemi tanımlandıktan ve araştırma tasarımı/planı çizildikten sonra başlar. Araştırma için kullanılacak veri toplama yöntemine karar verirken, araştırmacı birincil ve ikincil olmak üzere iki tür veriyi akılda tutmalıdır. Birincil veriler, yeni ve ilk kez toplanan ve böylece orijinal olan verilerdir. İkincil veriler ise, daha önce başkası tarafından toplanmış ve istatistiksel işleminden geçmiş verilerdir. Araştırmacı, çalışması için hangi tür verileri kullanacağına (dolayısıyla toplayacağına) karar vermek zorunda kalacak ve buna göre veri toplama yöntemlerinden birini veya diğerlerini seçmesi gerekecektir. Birincil ve ikincil veri toplama yöntemleri birbirinden farklıdır. İkincil veri durumunda, veri toplama çalışmasının doğası sadece derlemedir. Her bir yöntemin artıları ve eksileri ile farklı veri toplama yöntemleri söz konusudur.

Deneysel bir araştırmada deneyler yaparken birincil verileri toplarız, ancak tanımlayıcı tipte araştırma yaparsak ve örnek anketler veya sayım anketleri olsun, anketler yaparsak, birincil verileri gözlem yoluyla veya katılımcılarla doğrudan iletişim yoluyla elde edebiliriz. Bu, başka bir deyişle, özellikle anketlerde ve tanımlayıcı araştırmalarda birincil veri toplamak için çeşitli yöntemler olduğu anlamına gelir. Önemli olanlar: (1) gözlem yöntemi, (2) görüşme yöntemi, (3) anketler yoluyla, (4) çizelgeler aracılığıyla ve (5) diğer yöntemler. garanti kartları, distribütör denetimleri, kiler denetimleri, tüketici panelleri, mekanik cihazlar kullanmak, projektif teknikler, derinlemesine görüşmeler, içerik analizi.

Gözlem Yöntemi

Gözlem yöntemi, özellikle davranış bilimleri ile ilgili çalışmalarda en sık kullanılan yöntemdir. Bir bakıma hepimiz etrafımızdaki şeyleri gözlemliyoruz, ancak bu tür bir gözlem bilimsel gözlem değildir. Gözlemin bilimsel bir araç haline gelmesi ve veri toplama yöntemi olması için; formüle edilmiş bir araştırma amacına hizmet etmesi, sistematik olarak planlanması ve kaydedilmesi ve geçerlilik ve güvenilirlik kontrol ve denetimlerine tabi tutulması gerekir. Gözlem yöntemine göre, bilgi, araştırmacının kendi doğrudan gözlemi yoluyla, katılımcıdan sormadan aranır. Örneğin, tüketici davranışıyla ilgili bir çalışmada, araştırmacı, yanıtlayan tarafından kullanılan kol saati markasını sormak yerine, saate bakabilir.

Gözlem Yöntemi

Bu yöntemin ana avantajı, eğer gözlem doğru bir şekilde yapılırsa, öznel yanlılığın ortadan kaldırılmasıdır. İkinci olarak, bu yöntem altında elde edilen bilgiler şu anda olanlarla ilgilidir; ne geçmiş davranışlar ne de gelecekteki niyetler ya da tutumlar tarafından karmaşık hale gelmez. Üçüncüsü, bu yöntem katılımcıların cevap verme istekliliğinden bağımsızdır ve bu nedenle görüşme veya anket yönteminde olduğu gibi katılımcıların aktif işbirliği konusunda nispeten daha az talep edilir. Bu yöntem özellikle katılımcıların duygularını bir nedenden ötürü sözlü olarak ifade edememesi durumlarında uygundur.

Gözlem Yöntemi

Ancak, gözlem yönteminin çeşitli sınırlamaları vardır. İlk olarak, pahalı bir yöntemdir. İkinci olarak, bu yöntemle sağlanan bilgiler çok sınırlıdır. Üçüncüsü, bazen öngörülemeyen faktörler gözlemi etkileyebilir. Bazen, bazı kişilerin doğrudan gözlem için nadiren erişilebilir olması, bu yöntemin etkili bir şekilde veri toplaması için engel oluşturur. Bu yöntemi kullanırken, araştırmacı şunlara dikkat etmelidir: Ne gözlemlenmelidir? Gözlemler nasıl kaydedilmelidir? Ya da gözlemin doğruluğu nasıl sağlanabilir? Gözlem, gözlenecek birimlerin dikkatle tanımlanması, gözlenen bilgilerin kaydedilme tarzı, standart gözlem koşulları ve ilgili gözlem verilerinin seçimi ile karakterize edilirse, gözlem yapısal gözlem olarak adlandırılır. Ancak gözlem, bu özellikler önceden düşünülmeden yapılacaksa, aynı şey yapılandırılmamış gözlem olarak adlandırılır. Tanımlayıcı çalışmalarda yapılandırılmış gözlemin uygun olduğu düşünülürken, keşifsel bir çalışmada gözlemsel prosedürün nispeten yapılandırılmamış olması muhtemeldir.

Gözlem Yöntemi

Özellikle sosyal bilimler olmak üzere çalışmalar bağlamında katılımcı ve katılımcı olmayan gözlem türleri hakkında sık sık konuşulur. Bu ayrım gözlemcinin gözlemlediği grubun yaşamını paylaşmasına veya paylaşmamasına bağlıdır. Gözlemci, az ya da çok, gözlemlediği grubun bir üyesini, grubun üyelerinin deneyimlerini bizzat deneyimleyebilmesi için gözlemleyerek gözlem yaparsa, gözlem katılımcı gözlem olarak adlandırılır. Ancak gözlemci, başkalarının hissettikleri katılım yoluyla deneyimleme girişimi olmadan müstakil bir elçi olarak gözlemlediğinde, bu tür gözlem genellikle katılımcı olmayan gözlem olarak adlandırılır. Gözlemci, varlığı gözlemlediği kişiler tarafından bilinmeyecek şekilde gözlemlediğinde, böyle bir gözlem gizlenmiş gözlem olarak tanımlanır.

Gözlem Yöntemi

Katılımcı gözlem türünün birkaç prensibi vardır: (1) Araştırmacının, grubun doğal davranışını kaydetmesi sağlanır. (2) Araştırmacı ilgisizmiş gibi gözlemlerse kolayca elde edilemeyen bilgileri bile toplayabilir. (3) Araştırmacı, bir anket veya program bağlamında katılımcıların yaptığı açıklamaların doğru olup olmadığını anlayabilir. Ancak bu tür gözlemin bazı sakıncaları vardır. Gözlemci duygusal olarak katıldığı ölçüde nesnelliği kaybedebilir; gözlem-kontrol problemi çözülmemiştir; ve araştırmacının deneyim yelpazesini daralabilir.

Gözlem Yöntemi

Bazen kontrollü ve kontrolsüz gözlemden bahsederiz. Gözlem doğal ortamda gerçekleşirse, kontrolsüz gözlem olarak adlandırılabilir, ancak gözlem, deneysel prosedürü içeren önceden belirlenmiş planlara göre gerçekleştiğinde, buna daha sonra kontrollü gözlem denir. Kontrollü olmayan gözlemlerde, hassas aletlerin kullanılması için hiçbir girişimde bulunulmaz. Bu tür gözlemlerin temel amacı, kendiliğinden bir yaşam ve insan fotoğrafı elde etmektir. Gözlem için yeterli zaman tanıyarak doğallığı ve davranış bütünlüğünü sağlama eğilimindedir. Ancak kontrollü gözlemde, doğruluk ve standardizasyona yardımcı olarak mekanik (veya hassas) aletler kullanılır. Böyle bir gözlem, genellemelerin bir dereceye kadar güvence ile oluşturulabileceği resmi veri sağlama eğilimindedir. Kontrollü olmayan gözlemin ana tehlikesi öznel yorumlamadır. Gözlenen fenomenler hakkında gerçekte yaptığımızdan daha fazla şey bildiğimizi hissetme tehlikesi de vardır. Genel olarak kontrollü gözlem, laboratuvarında veya kontrollü koşullarda yapılan çeşitli deneylerde yapılırken, keşif araştırmalarında kontrolsüz gözlemlere başvurulur.

Görüşme Yöntemi

Veri toplamada görüşme yöntemi, sözlü sorulara sözlü yanıtlar biçimindedir. Bu yöntem kişisel (yüz yüze) görüşmeler ve mümkünse telefon görüşmeleri yoluyla kullanılabilir.

Kişisel görüşmeler: Kişisel görüşme yöntemi, görüşmeci olarak bilinen ve genellikle diğer kişiye veya kişilere yüz yüze temas halinde sorular sormasını gerektirir. Bu tür görüşmeler doğrudan kişisel soru sorma şeklinde olabilir veya dolaylı sözlü soru şeklinde olabilir. Doğrudan kişisel araştırma durumunda, görüşmeci bilgileri ilgili kaynaklardan kişisel olarak toplamak zorundadır. Görüşme yerinde olmalı ve verilerin toplanması gereken insanlarla tanışmalıdır.

Görüşme Yöntemi

Bu yöntem özellikle yoğun araştırmalar için uygundur. Ancak belirli durumlarda, doğrudan ilgili kişilerle temasa geçmek mümkün olmayabilir veya değerli olmayabilir veya kapsamlı araştırma kapsamı nedeniyle doğrudan kişisel araştırma tekniği kullanılamayabilir. Bu gibi durumlarda, görüşmecinin araştırma konusu olan sorun hakkında bilgi sahibi olması beklenen diğer kişileri çapraz şekilde incelemek zorunda olduğu dolaylı bir görüşme yapılabilir ve elde edilen bilgiler kaydedilir. Hükümet tarafından soruşturma yürütmek üzere atanan komisyon ve komitelerin çoğu bu yöntemi kullanır.

Görüşme Yöntemi

Görüşme Türleri

1. Yapılandırılmış
2. Yarı Yapılandırılmış
3. Yapılandırılmamış

Bu çerçevede çok farklı görüşme teknikleri söz konusudur. Görüşmelerin nesnelliğinin korunabilmesi zordur. Görüşülen kişi, Hawthorne veya Heisenberg etkisi gibi etkiler altında olduğundan farklı cevaplar verebilir.

Anket Yöntemi

Bu veri toplama yöntemi, özellikle büyük araştırmalarda oldukça popülerdir. Özel kişiler, araştırma çalışanları, özel ve kamu kuruluşları ve hatta hükümetler tarafından kabul edilmektedir. Bu yöntemde, soruları cevaplama ve anketi doldurarak iade etme isteği olan kişilere bir anket (genellikle postayla) gönderilir. Anket, bir form veya form kümesi üzerinde belirli bir sırada yazdırılan veya yazılan bir dizi sorudan oluşur. Anket, soruları okuması ve anlaması ve anketin kendisinde amaçlanan alandaki cevabı yazması beklenen katılımcılara gönderilmektedir. Katılımcılar soruları kendi başlarına cevaplamak zorundadır.

Anket Yöntemi

Anketleri katılımcılara postalayarak veri toplama yöntemi en yaygın olarak çeşitli ekonomik ve iş araştırmalarında kullanılmaktadır. Bu yöntemin esasları şöyledir:

1. Evren büyük olduğu ve coğrafi olarak geniş yayıldığı zaman bile düşük maliyetlidir.
2. Görüşmecinin ön yargısından muaftır; cevaplar katılımcıların kendi sözleriyle sınırlıdır.
3. Katılımcılar iyi düşünülmüş cevaplar vermek için yeterli zamana sahiptir.
4. Kolayca ulaşılamayan katılımcılar da rahatlıkla ulaşılabilir.
- 5 Büyük numuneler kullanılabilir ve

böylece sonuçlar daha güvenilir ve güvenilir hale getirilebilir.

Anket Yöntemi

Bu sistemin aksaklıkları da şu şekildedir:

1. Anketlere uygun şekilde doldurulmuş az sayıda geri dönüş oranı; tepkisizliğe bağlı önyargı genellikle belirsizdir.
2. Sadece katılımcıların eğitilmesi ve işbirliği yapması durumunda kullanılabilir.
3. Anket üzerindeki kontrol gönderildikten sonra kaybolabilir.
4. Anket gönderildikten sonra yaklaşımı değiştirmenin zorluğu nedeniyle dahili esneklik yoktur.
5. Ayrıca bazı sorulara belirsiz yanıtlar veya yanıtların atlanması da mümkündür; eksikliklerin yorumlanması zordur.
6. İstekli katılımcıların gerçekten temsili olup olmadığını bilmek zordur.
7. Bu yöntem muhtemelen en yavaş yöntemdir.

Anket Yöntemi

Bu yöntemi kullanmadan önce, anketleri test etmek için her zaman “pilot çalışma” (Pilot Survey) yapılması tavsiye edilir. Büyük bir araştırmada pilot anketin önemi çok fazla hissedilir. Pilot anket, ana anketin kopyası ve provası demektir. Uzmanlar tarafından yürütülen böyle bir pilot anket, anketlerin ve ayrıca anket tekniklerinin zayıf yönlerini (varsa) ortaya çıkarmaktadır. Bu yolla edinilen deneyimlerden, iyileştirme yapılabilir. Pilot Anket genellikle anket çalışmasının kalbi olarak kabul edilir. Bu nedenle çok dikkatli bir şekilde inşa edilmelidir. Düzgün ayarlanmadıysa, pilot anket başarısız olur. Bu gerçek, bir anketin ana yönlerini, genel formu, soru dizisini ve soru formülasyonunu ve ifadeyi incelememiz anlamına gelir.

Çizelgeleme Yöntemi

Bu veri toplama yöntemi, anketler yoluyla veri toplanmasına çok benzer. Fark anketin araştırmacı tarafından eğitilen anketörler tarafından uygulanmasıdır. her anketör kendi çalışmasını bir çizelgeye döker. Tümü birleştirilir ve bir genel çizelge ortaya çıkar. Anketörlerin ankette olduğundan farklı olarak duruma göre yorum yapma yetkisi vardır. Ancak bu durumda anketörlerin ön yargıları veya aldatmacaları devreye girebilir.

Diğer Yöntemler

Diğer yöntemler:

1. Garanti kartları: ürün ile ilgili ne düşünülüyor
2. Distribütör denetimleri: satış elemanları aracılığıyla yoklama
3. Kiler denetimleri: tüketilen ürün stoğu
4. Tüketici panelleri: tüketici talepleri
5. Mekanik cihazlar kullanmak: çeşitli davranış sensörleri kullanma
6. Projektif teknikler: tepkilerden projeksiyon yapma
7. Derinlemesine görüşmeler
8. İçerik analizi